

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn?

Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden?

Deze editie van rubriek 'Markt' gaat over **zuivel**.

Krapte in vetmarkt versterkt basis melkprijs

De markt voor zuivelvet is als een anker voor de dalende melkprijs. De neerwaartse spiraal in de zuivelmarkt is de afgelopen weken doorbroken. Zelfs de belangstelling voor magere-melkpoeder lijkt langzaam toe te nemen.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

Als de zuivelmarkt zich volgens een driejaarlijkse cyclus zou bewegen, dan zou de melkprijs na de piek in 2017 dit jaar in een neerwaartse spiraal komen. Die cyclus van drie jaar is door zuivelmarktdeskundigen regelmatig aangehaald als nieuwe richtlijn voor de melkmarkt in het postquotumtijdperk. Bij de huidige stand van zaken lijkt het er niet op dat de verwachte cyclus doorzet met verdere prijsdalingen. 'Door de snelle prijsdaling van zuivelgrondstoffen eind vorig jaar leek het erop dat de melkprijs richting de 25 euro per 100 kilo zou bewegen, maar dat gaan we dit jaar zeker niet meemaken. Zelfs de 30 euro komt denk ik niet in beeld', voorspelt zuivelmarktkenner Mark Voorbergen.

Zenuwachtige kopers

Voorbergen spreekt van een solide basis aan de vraagkant. Mondiaal spelen er geen marktversturende issues, zoals eerder met Rusland. En China heeft dit jaar zeker één tot anderhalf miljard kilo aan extra zuivel nodig. 'Bovendien ben ik niet onder de indruk van de productiegroei. Door relatief goede melkpreizen hebben boeren in Europa nog niet op de rem hoeven trappen, maar een koud en laat voorjaar zorgde voor minder melkaanbod. Dat halen we niet meer in', zegt hij. Uit de hoek van Oceanië kwam ook minder melk dan verwacht. Een koude en natte start van het seizoen werd gevolgd door een periode van droogte. Er was hierdoor geen ophoping van zuivelproducten en ko-

FrieslandCampina schrikt groeiers af

Hard groeien en melk leveren aan FrieslandCampina wordt vanaf 2019 waarschijnlijk een grote uitdaging. Veehouders moeten inschatten hoe groot de kans is dat de complete melkplas van FrieslandCampina groter uitpakt dan de vooraf vastgestelde referentie. Komt er meer melk, dan gaat FrieslandCampina over tot een korting van tien cent op de garantieprijs over de te veel geleverde melk bij de bedrijven die meer melk produceren dan het individuele quotum toestaat.

Gaat dit een overproductie van melk in West-Europa tackelen? Nee, want de grootste producenten van melk zijn Duitsland en Frankrijk. Het kan wel voor meer rust in de logistiek rondom de verwerking en afzet van melk gaan zorgen. Vooral in het voorjaar, wanneer er meer melk is en minder vraag. Door deze maatregel kan FrieslandCampina beter inschatten hoeveel melk er komt, waardoor ad-hocmaatregelen voorkomen worden. Dit komt vooral het bedrijfsresultaat, en daar-

mee indirect de melkprijs, ten goede. In de praktijk houdt het in dat melkveehouders die plannen hebben om te groeien, gedwongen gaan uitwijken naar andere afnemers. Een mogelijke korting op melkgeld is een nieuw struikelblok voor het vinden van financiering. De groei van de melkplas gaat wel door, maar bij andere verwerkers. Zie ook pagina 22-25.

De visie van Gerben Lemhoff Hogere olieprijs helpt zuivelmarkt

'De dreiging van een hoog melkaanbod is volgens mij nog niet verdwenen, maar de zuivelmarkt ligt er wel een stuk vriendelijker bij dan het zich begin dit jaar liet aanzien. Hogere olieprijs en toch weer krapte op de botermarkt helpen de zuivelmarkten omhoog.'
'Het voorstel van zuivelverwerker

FrieslandCampina om het melkaanbod te reguleren met een korting op extra liters geleverde melk vind ik lastig. Voor gematigde groeiers kan het voorstel per saldo uitmonden in een hogere melkprijs. Maar er bestaat ook een risico dat andere marktpartijen in het gat springen dat FrieslandCampina hiermee openlaat.'

pers beginnen zenuwachtig te worden, zo stelt Voorbergen. De voormalig Rabobank-man denkt ook dat melkveehouders voorzichtiger 'in de wedstrijd zitten' sinds het rampjaar 2016. Mede onder invloed van de bank zitten ondernemers steeds korter op de markt. 'Je ziet dat bedrijven er minder snel voor kiezen om bij lagere prijzen stug door te melken om zo het verlies aan marge te compenseren met extra volume.'
De melkprijs zal dit jaar een zijwaartse beweging laten zien, zo verwacht Voorbergen, ergens rond de 35 euro per 100 kilo melk. In Ierland en Polen zullen nog wel flinke plussen in de melkaanvoer te zien zijn, maar de Nederlandse productie gaat niet meer omhoog.

Niet alle melk is wit

Een structurele trend in Nederland is de opkomst van melkstromen. Tot voor kort was er alleen biologische melk als apart segment, maar intussen kan de consument ook kiezen voor VLOG-melkproducten en voor duurzame melkconcepten zoals van Albert Heijn en straks FrieslandCampina. De markt krijgt het signaal dat niet alle melk langer wit is en dat trekt de onderkant van de 'reguliere' Nederlandse melk mee omhoog. Voorbergen adviseert veehouders om te kiezen voor welk segment van de markt ze willen produceren. 'Dat is een andere verantwoordelijkheid dan het zo efficiënt mogelijk volmelken van je quotum.'
Voorbergen is ook kritisch. Met name over de enorme investeringen in extra zuivellijnen, waarvan nog moet blijken of het netto-rendement positief is. 'Mijn vrees is dat de Nederlandse zuivelsector verkrumelt. We hebben een voorsprong op het gebied van efficiency en kwaliteit in bijvoorbeeld de grootschalige productie van hoogwaardig babymelkpoeder en zuivelingrediënten. Deze positie staat wel eens op gespannen voet met te veel verschillende melkstromen.'
Klaas Johan Osinga (LTO team Internationaal) is het met Voorbergen eens dat meerwaarde produceren positief is voor de melkveehouder, mits hij die plus ook incasseert met een hogere melkprijs. 'We hebben met het sectorbrede keteninitiatief "Kip van Morgen" kunnen zien dat duurzame concepten stranden op de mededingingswet. In juni gaat er een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer dat duurzaamheid en mededinging lostrekt. Duurzame sectorbrede keteninitiatieven moeten meer ruimte krijgen van de mededinging.'

De toegenomen spreiding tussen de vet- en eiwitkant (figuur 1) van de zuivelmarkt is een andere trend die fundamenteel is. Osinga noemt de huidige verhouding tussen de boterprijzen en die van magere melkpoeders historisch uniek. De herwaardering van natuurlijke (zuivel)vetten legt een stevige basis onder de markten voor room, boter en in het verlengde daarvan ook kaas. De prijzen voor melkpoeders blijven achter, maar Osinga constateert wel meer belangstelling voor de EU-interventievoorraad. 'Op 19 april is er 24.000 ton verkocht, dat was fors meer dan bij eerdere tenders. In sommige lidstaten was er zelfs meer vraag dan aanbod, bij een prijs van 1100 euro per ton.'
Nu het helder is dat de Europese Commissie voorlopig niet langer poeder opkoopt voor een minimumprijs, is er een perverse prikkel weggenomen. Tot voor kort waren zuivelproducenten verzekerd van een prijs voor magere melkpoeder en werd de room die vrijkomt bij het verpoederen, lucratief verkocht. Osinga: 'Die poederberg zal zijn weg moeten vinden in de markt. De gestegen prijs voor olie is voor deze markt wel een steun in de rug, landen als Nigeria, Algerije en Venezuela komen beter in de markt. De EU krijgt straks ook betere toegang tot de Mexicaanse markt.'
Tot oktober verwacht Osinga een vaste markt, zeker omdat er krapte blijft aan de vetkant. |

Figuur 1 – Prijsontwikkeling van boter en van magere melkpoeder (bron: ZuivelNL)

